

W A L W E

ILMUB KAKS KORDA KUUS

Toimetus ja talitus: Uus tän. 14, Tallinnas

Nr. 6

Detsember 1921

1. aastakäik

Sisu: Huwitaw algus, weel huwitawam lõpp. — Ajakirjanduse ülewaade. — Skoutismi wastastele. — Üks wäärnähtus meie sõjawäes. — Toimetusele tarwitada antud kiri. — Mercasj. peawalitsuse juhataja O. Tiedemanni öiendus. — Eelolewat. — Wastus „Kajale“. — Kas toob lähem aeg paranemist? — Miljal saawad süüdlased wastutusele wõetud? — Meie multi-miljardärid. — Eesti äraandja kommunist wiilikunstnik Sõrmus Eestis. — „Kaja“ hotentottase „moraal“. — Kurwad mälestused ehk awalik saladus. — Pagari tänawa sõjawäe autogaraashi saladused. — Kroonika. — Kuulujutud järele tehtud „Walwest“. — Trükiwigade öiendused. — Kirjawastused.

Huwitaw algus, weel huwitawam lõpp.

Huwitaw algus weel huwitawam lõpp.

12. jaanuaril s. a. tegi sõjawäe waruswalitsus hra Alfred Kalmiga lepingu (nr. 10.) lihakonserwide walmistamiseks, kogusummas kolmeteistkümmne miljoni marka eest, makstes hra Kalmile igast toosist, mis kolmweerand naela liha pidi sisaldama, 45 marka. Seda lepingut tuleb riigile kahjulikuks lugeda, kuna Kalm konserwide walmistamisest kogusummas umbes neil kuni wiis miljoni marka puhast kasu wõis teenida, sest liha maksis sel ajal naelawiisi ostes keskmiselt 20—22 marka nael ning toositegemine ühes tööga ei wõinud kallimaks minna, kui keskmiselt 12 marka. Üks toos konserwisid wõiks seega hra Kalmil kõige rohkem 30 marka maksta minna.

Konserwide walmistamise juures oli määratud komisjon alampolkownik Kiikeri eesistumisel, kelle koosseisu ka üks loomaarst kuulus. Komisjonile sai kohuseks tehtud konserwide walmistamise järele walwata, kuna lepingus selgesti ära oli üteldud, missugusest lihast ja missugusel teel konserwid tulewad walmistada.

Kuid waatamata selle peale, et seaduse järele lepingust kõrwalekaldumised keelatud on, ja walju nuhtlusega — kuni kuus aastat wangiroodu — karistatawad, ei mõtelnudki hra Kalm korraliku lepingu täitmise peale, waid hakkas kohe algusest peale lepingus ettenähtud wärske ja raswase liha asemel halwaks läinud, raipetaolist liha konserwide walmistamiseks tarwitama, mis komisjoni poolt mitu korda akteeritud sai. Kui komisjon asja kohta esiteks waruswalitsuse ülemale ja hiljem sõjaministrile põhjendatud kaebusega esines, siis ei toonud see asjasse sugugi mitte paranewat

nähtust, waid just wastupidi — komisjoni esimees sai warustuswalitsuse ülemalt polkownik Rotbergilt märkuse, ning hoiatuse wõi õigemini ähwarduse: „Kui Teie' niimoodi teete, siis ei ole Teil wõimalik minuga ühes teenida!“ Herra Kalmil aga jätkus weel häbematus komisjonile wiimase poolt konserwide walmistamisel ilmsiks tulnud wäärnähtuse kohta aktide tegemise peale ütelda: „Kirjutage aktisid nii palju kui tahate, — ega sest ikka midagi wälja ei tule!“

10. weebruari õhtul hakati korraga konserwiwabrikusse senise halwa liha asemel wärsket liha wedama. Liha oli wärske, raswane, tapamajast toodud, — täitsa nii, nagu lepingu järele olema pidi. Kõik imestasid — mis see ometi tähendama peab?! — Teisel päewal aga enne lõunat selgus asi, — kella 10 ja 11 wahel ilmus konserwiwabrikusse sõjaminister isiklikult konserwide walmistamist järele waatama. Ja kõik leiti korras olewat, — nii kui see sündis tsaariaegul Wenemaal. — Herra Kalmi kõrged sõbrad olid temale sõjaministri ilmumist aegsasti ette teatanud! Kuid sarnase hea ja korraliku liha toomine wabrikusse oli ainukene juhtumine — esimene ja wiimane!

Järgmistel päewadel läks aga kõik endist wiisi edasi. 14. weebruaril näiteks toodi wabriku hoowi kolm koormat külmetanud liha. Liha oli juba nii wana, et ta esimeses koormas pealt rohelise korruga kaetud oli; sisemine kile ja kondiotsad olid hallitusseentega kaetud; lepingu nõuetele e wastanud sugugi ja komisjon tunnista ta kõlbmataks. Teist koormat läbiwaadates leidis komisjoni liige loomaarst Tecker seal samasuguse liha. Siis aga astus

wahelê hra Kalm ja sõnas: „Mina olen niisugust komisjoni ennemgi näinud; mina olen wabriku peremees ja teen nii kui ma tahan. Ning selle järele andis Kalm töölistele käsu kõlbmataks tunnistatud liha wabrikusse sisse kanda, ähwardades ühtlasi „komisjoni laiali ajada ja uut komisjoni kokku kutsuda“.

Selle häbemata ümberkäimise järele läks komisjon kogu koosseisus (esimees — alampolkownik Kiiker, liikmed — loomaarst Teeker, alampolkownik Wiitmann ja sõjaväeametnik Rehane ja kontrollöör), warustuswalitsuse ülema polkownik Rotbergi juurde ja esines wiimasele suusõnalise kaebusega hra Kalmi peale, kuna komisjoni esimees, alampolk. Kiiker, järgmisel päewal omalt poolt polk. Rotbergile weel kirjaliku kaebuse andis (raport nr. 30. — 15. weebbruaril s. a.). — Kaebtused aga ei toonud enesega kaasa mingisuguseid enam-wähem rahuldawaid tagajärgi, sest alampolkownik Kiikeri raporti peale kirjutas warustuswalitsuse ülem resolutsiooni, millega lubatakse ka lahja liha wastu wõtta ja lepingu nõudmisi „pehmemalt hinnata“ (resoluts. nr. 1123. — 18. weebr. s. a.).

Niisuguseid tagajärgi saawutades otsustas komisjon enne mitte hra Kalmi wabrikusse minna, kui komisjoni seaduslikud nõuded tähele saawad pandud. Hra Kalm aga töötas wanawiisi edasi ja lasi wahapeal suurema osa 2000 puudast halwaks läinud lihast konserwideks walmis teha.

22. weebbruaril kutsus warustuswalitsuse ülem polk. Rotberg komisjoni esimehe alampolkownik Kiikeri ja loomaarsti Teeker oma juurde ja küsis, mispärast komisjon enam wabrikus ei käi. Wastuseks saades, et komisjonil sarnastel tingimistel, nagu see kaebtuses ettekantud, töötamine wõimata on, andis polk. Rotberg käsu komisjonil uuesti kokku tulla ja tööle asuda, kuna ta peale selle alampolk. Kiikerile tähendas: „Kui Teie niimoodi edasi töötate, siis ei ole Teil wõimalik minuga ühes teenida“.

Kui siis samal päewal alampolk. Kiiker wabrikusse ilmus, leidis ta tööliste käes halwaks läinud ja tarwitamiseks kõlbmata lihatükke üing samawäärtuslisi lihakeresid seintel ripumas. Hra Kiikeri käsu peale sai tööliste käest liha ära korjatud ja töö seniks seisma pandud, kuni loomaarst tuleb ja liha järele waatab. Wiimane leidis järgmisel päewal wiisi loomaweerandit haisevat liha, mille kohta akt nr. 41 kokku sai seadud ja 26. weebbruaril warustuswalitsuse ülemale ettekantud.

Edasi leidis komisjon konserwide partiidest nr. 6, 8 ja 10 wõetud 11 toosist 4 toosi konserwisid, mis kui halwaks läinud lihast walmistatud, söögiks kõlbulikud ei olnud. Peab tähendama, et lepingu tingimised hra Kalmile liiga kerged olid ja riigile kahjulikud, kuna lepingu järele iga tuhande toosi pealt ainult kaks toosi proowitagemiseks lahti wõis wõtta. Komisjon tunnistas need konserwide partiid kõlbmataks ja seadis kokku akti nr. 47, mis 27. weebbruaril raportiga warustuswalits. ülemale sai saadetud. Kõlbmataks tunnistatud konserwid said kastide wiisi üle loetud ja teistest eraldatud.

Mõne päewa pärast ilmus hra Kalm kontori, kus komisjon koos oli, ja teatas komisjoni esimehele: „Nüüd wõib Teie süda rahul olla, — mina müün need konserwid Wenemaa esitajale ära“. Aga päew läks päewa järele, nädal nädali järele, kuid need kõlbmatad konserwid jäid ikka kohale.

22. märtsil ilmus hra Kalm komisjoni ühes warustuswalitsuse ülemale antud palwekirjaga, mille peale wiimane resolutsiooni oli pannud: „Partiid nr. 6, 8 ja 10 teist korda järeiproowida tehnilise komitee protokollis nr. 18 näidatud tingimistel“. — Proow sai tehtud 23. märtsil. Üheksa lahtiwõetud toosi ajasid gaasi wälja, kolmes toosis oli liha pudrutaoline, maitse hapukasmõru, liha wärwi poolest tükati hallikasroheline, wedelik segane ja halb. — Komisjon prakeeris nimetatud konserwid teist korda ära protokollis nr. 18 põhjal ja seadis kokku akt nr. 126.

Kui hra Kalm nägi, et ka see proowimine, waatamata lubamata pettusabinõu peale, ei „õnnestanud“, sai ta wihaseks ja ütles komisjonile: „Mina olen ka ennem niisuguseid komisjonisid näinud ja niisuguseid mehi kinni pannud“, ning ähwardas komisjoni esimehe „15-ks päewaks kinni panna“. Selle peale lõpetas komisjon proowimise ja komisjoni esimees andis 2. aprillil warustuswalitsuse ülemale polkownik Rotbergile raporti nr. 127, paludes hra Kalmi enese laimamise ja ähwardamise eest wastutusele wõtta. See raport sai aga tähelepanemata jäetud.

4. aprillil ilmus Kalm jälle komisjoni ning näitas wiimasele ette ühe paberi warustuswalitsuse ülema polk. Rotbergi resolutsiooniga, millega komisjonile kästakse konserwide 8. ja 10. partii uuesti läbi proowida. See oli jälle uus lepingu rikkumise, kuna konserwid juba kaks korda kõlbmataks olid tunnistatud. — Kui komisjon suldadusse läks, kus need partiid asusid seelagu, et kastide arw oli wahapeal tagewalt

kahanenud. Kastide ülelugemisel selgus, et enam kui pool konserwisid on partiidest kaduma läinud. Selle vastu oli aga konserwide uute partiide arw, mis weel wastuwõtmata ja järelwaatamata oli. Ülemäära kaswanud, nii et ühes partiis 9000 toosi asemel 17.936 toosi ning teises partiis 7.500 toosi asemel 16.927 toosi leidis. — Selle pettuse kohta andis komisjoni esimees warustuswalitsuse ülemale 8. aprillil raporti nr. 137 ja 25. aprillil raporti nr. 158, millega hra Kalmi petmise eest wastutusele palus wõtta. Kuid asja kohta ei pandud mitte juurdlust toime ja hra Kalm jäi wastutusele wõtmata. Sündis tõesti nii, nagu Kalm juba waremalt oli ütelnud: „Kirjutage nii palju kui tahate, ega sellest ikkagi midagi wälja ei tule“.

Hra Kalm jätkas aga oma tegewust weel julgemalt edasi, uut kombinatsiooni wälja mõeldes. Ta hakkas nimelt õhtutel hilja ja hommikutel wara, kui komisjoni kohal ei olnud, salaja ilma komisjoni teadmata halwaks läinud liha wabrikusse wedama ja tööstusesse andma. — Nii tabas 30. märtsil komisjoni esimees hra Kalmi wenna F. Kalmi, kes tööjuhatajaks oli, seile töö pealt kinni. Konserwide walmistamiseks wäljaantud lihal oli lõhn juures, liha oli roheline ja limaga kaetud. Liha sai tööliste käest ära korjatud ja akt nr. 127 kokku seatud ning raportiga nr. 132 — 6. aprillil polkownik Rotbergile ettekantud. Aga ka see kaebtus jäi tähelepanemata...

Peale kirjeldatud tegude tuli konserwide walmistamisel ka teisi riigile kahjulikke ja seadusewastaseid tegusid ette. Ja isegi niisugune tuli hra Kalmile vastu, et mõned konserwide walmistamisel tarwisminewad wäljamääratud materjaalid hra Kalmi palwe peale kallimaksust said wabastatud ning tema käsitlusse sõdurid tööle said komandeeritud, õigugi et sõdurite andmine eraisikute kätte tööle wõi teenistusse seaduse järele keelatud on (XXII raamat).

Sel teel jõudis konserwide walmistamine wiimaks lõpule. Kuid asi ei lõppenud weel. Jätkus konserwide walmistamise wiisi üle lugemiseid laiali ja asi ulatas kuni linna ter-

wishoiu laboratooriumi ja „Päewaleheni“, mis asjast „huwitatud“ isikutele palju peawalu tegi. Ja et riigile tehtud pettust ja kuritegewust warjata, asuti suude sulgumisele kõigi abinõudega. „Päewaleht“ sai sõjaministri k.-m. Sootsi poolt administratiivselt trahwitud, kuid kõige enam sai kannatada siiski komisjoni esimees alampolk. Kiiker, kellel julgust jätkus kõigi surweabinõude peale waatamata seaduse ja riigi kasude kaitseks wälja astuda.

Nii andis alampolkownik Kiiker 9. aprillil asja kohta raportiga nr. 140 sõjaministrile põhjendatud kaebtuse, mis aga isegi sõjaministrini ei jõudnud, waid sõjawägede staabiülemal polkownik Lilli resolutsiooniga tagasi saadeti. Resolutsioon otsustas, et „alampolkownik Kiiker ühes polkownik Rotbergiga koos teenida ei wõi.“ Ning polkownik Rotberg määras alampolkownik Kiikeri sõjawäe intendantide juurde käskudetäitja ametniku koha peale, s. t. wäheema koha peale ja wäheema palga peale, seniks kuni Kiiker „meelt ei paranda“.

Kui selle järele alampolkownik Kiiker, ikkagi mitte usku ei kaotanud, et Eesti wabariigis ka õiglust leidub, isiklikult sõjaministri k.-m. Sootsi juurde ilmus ja asja ette kandis, sai ta wiimase poolt järgmise wastuse:

„Mis mina siis sinna wõin parata, kui polkownik Rotberg Teid ei taha. Ega kõiki seadusi wõi täpisealt täita. Teie olete kui politseiskij krjutschok (politsei konks), kes igast seaduse sõnast kinni hakkab.“

Niisugune oli k.-m. Sootsi „saalomoniilik“ otsus.

— Aga asi ei lõppenud weel sellega.

Ühel ilusal päewal saab alampolkownik Kiiker korralduswalitsuse inspektori osakonna ülemal käest telefonogrammi (nr. 2009 — 24. nowembril s. a.), millega teda nimetatud osakonda kästakse ilmuda — sõjawäeteenistusest wabastamiseks...

Kirjeldatud loole ei ole meil omalt poolt midagi juurde lisada — ta peaks igale lugejale küllalt selge olema.

Miles.

Ajakirjanduse ülewaade.

„Waba Maa“ nr. 322. toob kellegi „Eesti sõduri“ poolt artikli polkownik Kanepi kaitseks. Peale polk. Kanepi eluloo kirjeldust kirjeldab „Eesti sõdur“ polkownik Kanepi tegewusest pärast enamlast riigipöörde Wenemaal järgmiselt:

„Saksa walitsuse ajal, umbes märtsikuus, sai Kanep telegrammi: „Tulge Eesti. Teie tulek on wäga tarwilik, Laidoner.“ Kanep lahkus Shitomiiri linnast. Petljura oli temaga heas wahekorras ja nimetas Kanepi l. korpuse staabi-

ülemaks. Enamlaste tulekul põgenes. Poola polkownik, prokuröör Piotrowsky, aitab teda; annab toetust — 5000 tsaarirubla. Inglise kindralstaabi-walitsuse ettepanekul ja teadmistel, Inglise sõjaministeeriumi otsekoheisel toetusel wormeerib polk. Kanep Liibawis iseseiswa wäeosa, juhatab seda. Siis wõtab Lätimaal Needra walitsuse kukutamisel Hindenburgi ausamba maha. Üldse ei tööta ta mitte sihilikult Eesti vastu, waid hingelises kokkukõlas Eestiga. 5. juulil 1919. a. kirjutab liitriikide sõjawäesaatkonna kindral-major Bart Kanepi kohta: „Pea polkownik Kanepit wäga töötaks ohwitseriks, kellel on palju takti ja energiat ja kes on ustaw ning loiaal. Mina ei oska enam paremat ohwitseri soovida. Mina olen wäga tänulik polkownik Kanepile ja tema wäele meie eeskujuliku aitamise eest.“ Kiri on adresseeritud polkownik Kanepile; ärakiri kindral Laidonerile.

Edasi kirjutab 3. juunil 1921 Briti sõjawäeesitaja Balti riikides kindralstaabi major Codden — Eesti sõjaministrile: „Polkownik Kanep teenis enne Wene wäes. See ohwitser on wäga hästi tuntud Briti sõjaministeeriumis oma teenete pärast, mis ta üles näitas liitlastele. Mina sain Briti sõjaministeeriumilt ärakirjad tunnistustest, mis on aegajalt polk. Kanepile antud kõrgemate Briti ohwitseride poolt, kellega ta koos töötanud. Awaldan lootust, et teie polkownik Kanepi asja läbiwaadates arwesse wõtate seda

kõrget hindamist selle ohwitseri iseloomu ja wõimiste kohta, mis on awaldanud paljud kõrgemad Briti ohwitserid, kellele tema oma wäärtust ja osawust näitas.“ On weel palju teisa Inglise walitsuse dokumentisid.“

Meie ei leia, mis neis ridades öieti polkownik Kanepi kasuks ette tuua on tahatud. Selgub: Polkownik Laidoneri kutse peale ei tulnud p. Kanep mitte Eestimaaale, kus tema wäga tarwis oli, nagu see telegrammis öeldud, ja hoiab ka kogu wabadussõja Eestist eemale, teise rahwuse kasuks töötades. Et inglaste teenistuses seismine „hingelist kokkukõla“ Eestiga tähendab, ei saa meie mitte küllalt uskuda, sest nii mitmeski asjus läksid wabadussõja ajal meie huwid Inglise püüetest ja huwidest lahku, näiteks segaduste küsimuses Lätimaal ja Põhja-Lääne armee küsimuses. Ja ei saa ju kuidagi mingisuguseks teeneks lugeda näiteks ühe ausamba mahawõtmist Lätimaal, sel ajal, kui paremad Eestimaa pojad oma olemasolu ja iseseiswuse eest werist wõitlust pidasid. Ning lõpuks: Mis wäeosa oli see, mida polk. Kanep Liibawis wormeeris? Kas oli see Liweni, Bermondti, Landeswehri wõi Läti wäeosa? Ja miks waikib siis „Eesti sõdur“ polk. Kanepi teenistusest Judenitschi esitajana Inglismaal? Kas oli see teenistus ka „hingelises kokkukõlas“ Eestiga, wõi ei tea „Eesti sõdur“ seda, et Judenitsch üks wihasematest Eesti iseseiswuse wastastest oli ja 1919 aastal koguni põrandaluse „Eesti kubermangu walitsuse“ moodustas?!...

Skoutismi wastastele.

H. Rikand.

Wiimastel päewadel on mõned isikud skoutismi liikumise vastu ajakirjanduses healt tõstina hakanud.

Põhjus: „skoutism kaswatawat militäristlikku waimu. Kodanlised parteid, maaliitlased, taewaliitlastega eesotsas, toetawat skoutismi, uhked olles, et nad „korra loomist“ toetawad. Juba noorest peale tahetawat sõnakuulelikka kodanlaste käsualuseid kaswatada, kes alati walmis pidawat olema mõõka tööliste rinna poole pöörama, kui kodanlised isandad seda käsiwad. Noorsoost kaswatatawat automaate, kes ei mõtle, kellel initsiatiiv puududa. Skoudid ei tohtiwat kui teda kästakse, küsimust olla: mispärast, — tema ei tohtiwat arwustada jne. jne.“

Sarnast korda leiata Nõukogude Wene-maal, kus keegi, olgu ka kõige töölisest töölise inime, omaaegsetest „pursuidest“ rääkimata, sealse „korra“ vastu poole sõnagagi piuksatada ei tohi, olgugi et sealne „kord“, nagu kõige haritud ilmale nüüd juba enam kui hästi teada, kogu riigile ja tema rahwastele kirjeldamata õnnetuste põhjuseks on saanud.

Sarnast „korda“, sarnast metsikut distsipliini ei tunne Eestis keegi, ammugi weel skoudid ja nende eestwõtjad.

Kord, mida siin nõutakse, ja noortele omaseks teha tahetakse, on korrapärane, aus, selgitatud lihtne elamisewiis; püüdmine, noortes tööarmastust, kokusetunnet,

kord ettevõetud asja läbiwiimist, püsiwust ja sõnapidamist luua ja kaswatada. Et aga skoutidele initsiatiivi awaldused keelatud oleks, on küll sarnane uudis, mida ainult sopahingelised räuskajad ülesleidnud on. Lugegu nad ometi korralikumalt neid skoutide ühingute põhikirju, käsiraamatuid ja ajakirju, millest nad nii mõnitawalt kirjutawad, küllap nad siis näewad, kuidas skoutism noori kõige jõuga just hakkajateks iseteadlisteks, algatuswõimsateks ja leidlikkudeks inimesteks kaswatada püüab. Et aga ühised liikumised, masselised toimetused kui seda kas wõi skoudidki ette wõtawad, ühise, kindla korra alla paenduma peawad, on küll sarnane algtoode, mis tõendust ei peaks tarwitama.

On tähelepanemisewäär, et sarnased awalikud, ajakirjanduses ilmuma hakanud räuskamised wäga neid tülinorimisi meelde tuletawad, mis kuuldub üksikute noorte poolt, kes skoutide hulgas esimest wiilult mängida tahtes sellega hakkama ei saanud, sest et nad end selle wäärilistena näidata ei mõistnud, waid kas skoudi kõrgete sihtide wastu eksides ehk oma seltsimeeste suure kogu ning liikumise juhatuses igasugu kokkupõrkeid instseneerides enese edaspidise wiibimise skoutide peres wõimatuks tegid. Kas siin mingi hingesugulus awalub?

Üks wäärnähtus meie sõjawäes.

1911. aastal wiis Wene sõjawäes tolleaegne Wene sõjaminister kindral-adjutant Suhomlinow „tähtsa“ uuenduse läbi, mille eesmärgiks oli ohwitserkonna kõlblise tasapinna ja teenistuse tundmise tõstmine. See uuendus seisis attestatsiooni süsteemi läbiwiimises ohwitseride kõrgendamisel teenistuses. Olgugi et see uuendus teoreetiliselt wäga kena näis olewat, tõi aga tema elluwiiimine ilmsiks wastupidise nähtuse, — sõjawäes tekkisid attesteerimise alal kuritarwitused, isiklikud põhjused ja huwid said attesteerimisel igapäewasteks nähtusteks, ohwitserkonnas tekkisid lahkeliid, wastastikune waen ja usaldamatus ning ainult karjeristidele oli see uuendus soodsad tingimised kõrgendamiseks kaasa toonud. Et need wäärnähtused enesega sõjawäes lagunemise kaasa tõid on arusaadaw, niisama kui ka arusaadaw on, et see teisiti minna ei wõinudki, sest oli ju selle uuenduse looja ja elluwiija kindral-adjutant Suhomlinow ratsakaardiwäe ohwitser, kes

Skoutism nõuab korda. Kuhu sa sellega? Maha kord!

Jah, herrakesed. Skoutism nõuab oma pooldajate käest korda. Skoutism tahabki olla korraarmastus, kohusetundmus, tööpüüe, hool, oskus end igas elu- ja olukorras aidata ning sõbralik ligimese aitamine.

Kellele need asjad ei meeldi, need jäägu juba skoutismist eemale. Ta ei kisu kedagi wägise enese juure. Ta ei taha mingiks kommunistide õnnistuse õpetuseks olla, mida wägiwallaga inimestele peale sunnitakse. Ainult neile, kes wabalt, ise oma parema arusaamise järgi tema sihtisi õigeaks tunnistawad, ütleb ta „tere tulemast“.

Et skoutide liikumises, nagu igas teises inimlikus ettevõttes, ka ebasoowitawaid nähtusi ette tuleb, seda ei taha küll wist skoudid ise salata. Ja üks sarnastest ebasoowitawatest wõerast nähtusest on see, et mõnikord talwel, koolitööde ajal skoutide kooskäimisi tihedamalt tehakse, kui õppimisele käsulik. Selle ja sarnastewigade eest tuleb hoida. Aga ei wõi üksikute wääratuste pärast kogu liikumist hukka mõista, weel vähem tohib seda teha nende kõrgete eesmärkide pärast, mida skoutism kätte saada püüab.

laiemalt Wene sõjawäe ohwitseride elu ja teenistuse olusid sugugi ei tunnud.

Nimetatud Suhomlinowi attestatsiooni süsteem oli rajatud ohwitseride jaotamisele kolme järku:

see tähendab: „1) wäga hea — on kõrgendamise wääriline, 2) on kohane oma teenistuse kohal ja 3) tarwitab hoiatamist.“ Attesteerimine algas ohwitseri otsekohe (esimese) ülema poolt, kes selleks otstarweks kokkuseatud paberile attesteeritawa ohwitseri kohta oma arwamise täieliku kirjelduse pidi tegema. Sellele kirjeldusele lisas järgmine kõrgem ülem oma arwamise juure j. n. e. Attestatsioonide läbiwaatamiseks olid määratud wäeosades ja diwiisides n. n. „attestatsiooni komisjonid,“ kellest ka ohwitseride aukohtute esimehed osa wõtsid. Komisjoni poolt läbiwaadatud attestatsioonid esitati kinnitamiseks: nooremate ohwitseride omad — polguülemale, roodu- ja pataljoniülemate omad — diwiisülemale. Lõpuliku attestatsiooni ärakiri

saadeti igale ohwitserile — „teadmiseks.“

Nagu eelpool tähendatud, loodeti selle attestatsiooni süsteemiga ohwitserkonna kõlblist tasapinda ja teenistuse tundmist tõsta ning sellega ka kogu sõjawäge kindlamaks ja tugewamaks teha. Aga juba esimene attesteerimine näitas, et selle süsteemi elluviimine ränk eksitus oli, kuna ta ohwitserkonda tugewat lõhet lüües, demoraliseeriwat mõju kogu sõjawäes tekitas. Ohwitserkond lagunes kahte jakku: ühed, — kehwad kes ainult palgast elasid ja kellel seega muud võimalust ei olnud oma ülemuse tähelpanu ja lugupidamist ära teenida, kui tubli ja korraliku tööga, ning teised, — jõukad, kellele nende rikkus ka muid võimalusi oma ülemuse lugupidamise ja tähelpanu wõitmiseks awas ning seega ka rutulist edasijõudmist teenistuses, s. t. karjeeri tegemist võimaldas. Ja harilikult oli ikka nii, et esimeste teenistust parematel juhtumistel kõige enam „on kohane oma teenistuse kohal“ hinnati, kuna teiste attestatsiooni lehtedel peaasjalikult ikki „wäga hea — on kõrgendamise wääriline“ hiilgas. Ei jätnud ju wiimased hea attestatsiooni saawutamiseks ainustki võimalust kasutamata: nad lasid õmmelda ja parandada omal kulul oma roodu soldatitele mundrid, et wiimased nägusamad wälja näeks, ja muretsesid neile omal kulul wäljamaalt kõikisugu uuemaid õpeabinõusid; et oma ülemusele läheneda, püüdsid nad tema alalisteks seltsilisteks saada kaarti- ja joogilauas, laenasid oma ülemusele raha, lõbutasid nende tütreid ja mängisid peigmeest j. n. e. Ning sagedasti leidus ülemate hulgas ka neid, kes temale alluwalt ohwitserilt weinikasti wõi suuremat rahasummat attestatsiooni arwel wastu wõtta ei põlganud. Kehwadele ohwitseridele olid aga sarnased teed ligipääsematud ja kättesaamatud ning nende edasijõudmine teenistuses selle tõttu raske, peaaegu wõimata.

1912 aasta attesteerimine sünnitas Wene sõjawäes juba niisuurat lärmi, et ohwitserid selle küsimuse isegi ajakirjanduses üles wõtsid ja awaliku arwamise poole pöörasid, kuna kõrwal mõjude peale põhjenes wõlgsetu attesteerimine ohwitserkonnas nii palju lahkeltisid ja waenu oli tekitanud, et waikimine wõimatuks oli saanud. Ja sõjaministeeriumi tuli attesteerimiste peale nii palju kaebtusi, et selle attestatsiooni süsteemi elluwijja ise — kindral-adjutant Suhomilnow — wiimaks muud teha ei saanud, kui selle süsteemi kui „kõlbmata“ salajase ringkirjaga ära kaotas. Ning 1913 aastal attesteerimist juba enam ei olnud.

Meie sõjawäes on aga see, mis Wene maal juba 1912 aastal kõlbmataks tunnistati, weel praegugi kõige laiemal määral maksmas ja attestatsiooni süsteemi peale on meie sõjawäes pea kõik nimetused rajatud. Jah, meil on selles asjas koguni weel kaugeemale jõutud, kaugemale halvema korra poole, sest Wene maal said attestatsioonid ikkagi komisjoni poolt läbiwaadatud, kinnitatud attestatsiooni ärakiri sai saadetud ohwitserile „teadmiseks“ ja attestatsiooni halvem määr kõneles pealegi ainult „hoiatusest“. Meil aga peetakse kõik „saladuses“, ohwitser oma attestatsiooni ei tea, ning attestatsiooni halvem määr tähendab meil kohe teenistusest wabastamist, kuna meie attesteerimise korras „hoiatust“ sugugi ette ei ole nähtud. Ainult deniikinlaste, „põhjaläinud“ armeelased ja punawäelased on meil mingisugustel põhjustel õnnelasteks saanud, — nad wõetakse teenistusse ja määratakse kõrgematele kohtadele ilma mingisuguse attestatsioonita!

Et sarnane kord ka meie sõjawäes ohwitserkonnas üksmeele ja wastastikusel usalduse on lõhkunud, seda näitab selgelt meie wanemate wabadussõja läbiteinud ohwitseride lahkumine teenistusest, attesteerimise küsmuse üleswõtmine ajakirjanduses ning lõpuks, nagu kuulda, olla üks meie wanem ohwitser, attesteerimise asjus raportiga komando järjekorras sõjaministri poole pööranud, missugune raport kahjuks aga sõjawägede staabiülemate poolt sõjaministrile mitte ette pole kantud waid sellele ohwitserile tagasi on saadetud, kui liig terawas toonis kirjutatud. — Parem siis juba „schef'i“ selle ebadiplomaatilise raportiga mitte tülitada!...

Selle meie sõjawäes walitsewa ebanormaalse korra tõttu lahkuwad sealt meie parimad jõud. Kaowad areenilt meie sõja-aegsed kuulsused ning nende kohtadele asuwad teised — rahuaegsed kuulsused. Nende kohta aga, usume meie, on makswad ka meil Austria erzhertzog Albrechti sõnad, mida polkownik Reek oma artiklis „Sõja edu peatingimused“ tsiteerib:

„Rahua ajal omandawad weiksed waimud omale mittewastawa kuulsuse. Nemat teewad oma alluwaatele teenistuse piinlikuks ja kõige enam rõhuwalt mõjuwad iseseiswate anderikaste karakterte saamise ja arenemise peale, takistades nende edasijõudmist. Kui sõda lahti puhkeb, siis näitawad need weiksed waimud otsekohe, et nad ei ole küpsed suurteks, tõsisteks sõjanõudmisteks — ja nad warisewad haledasti kokku. See on wana lugu!“

K.

Toimetusele tarwitada antud kiri.

Awaldame toimetusele tarwitada antud järgmise kirja:

„Siin juures kannan Teile ette, et mind, õigustud priikooli-saajat õppur-sõdurit, on ilma priikoolita jätetud.

Olles Tall. II. Realkooli 5. klassi õpilane, wõtsin ma juba Saksa okkupatsiooni ajal septembri kuul 1918 a. osa „Omakaitse“ kõrwal asunud organisatsioonist, mille eesotsas oliwad praegune aseadmiral Pitka, polkownik Kann ja kindral Pödder. Olin ka üks kooliõpilaste organiseerijaist, ning selle tõttu olin isegi sunnitud Saksa walituse ajal koolist wälja astuma. 11. nowembril 1918 a. astusin Kaitseliidu kooliõpilaste rühma ja peale selle olin tegewuses kesk-kooliõpilaste roodus kuni 21. detsembrini 1918 a., millal ma L. R. Soomusrong nr. 3 peale läksin. Nimetud wäeosas teenisin kuni 16. oktoobrini 1919 a., sealjuures kõigist L. R. Soomusrongi nr. 3 lahingutest osa wõttes; lahingutes ülesnäidatud wahwuse eest on minule Wabariigi walituse poolt annetatud 2. liigi 3. järgu Wabaduse Risti aumärk. Lahingus õõsel 16. oktoobril Krasnaja Gorka sihil sain püssikuuliga raskelt haawata paremast reiest ja paremast õlawarrest. Saadud haawamise tagajärjel ettewõetud lõikuste tõttu tuli mul 1. Tall. Sõjawäe Haigemajas ja Haapsalu Sõjawäe Sanatooriumis pödeda 1 aasta 10 kuud, s. o. 22. augustini 1921 a. Praegused haawamise tagajärjed on järgmised: pahema jala puusa liigend liikumata, reie lihaksed atrofeerunud, põlwe ja labajala tegewus piiratud, jalg luu purustuse tagajärjel 11 cm. wõrra lühem ja parema käe lihaksete ja luu osaline defekt. Arstlise komisiooni otsuse põhjal on minul 100% tööjõukaotus.

Priikooli saamiseks said järgnewad sammud astatud. Lootes, et mind wäeosa poolt, kus teada oli, et ma õppur-sõdurina teenisin, priikooli saamiseks ette pannakse ja et mul omal wõimalus käimiseks puudus, saatsin ma peale tähtaja lõppu 17. märtsil 1921 a. Töö- ja Hoolekande Ministeeriumi kuulama Hans Riiberki, kus selgus, et mina priikoolisaajate õppur-sõdurite nimekirjas puudun. Kohe peale selle pöörasin ma palwega L. R. Soomusrong nr. 3 Ülema poole, kus wastuseks sain, et priikooli saamiseks ettepanekud lõpetatud on. Peale selle saatsin

Hans Riiberkiga 15. aprillil palwe sõjaministrile, kuid palwet, põhjendades selle peale, et tähtaeg mööda, wastu ei wõetud. Septembri kuul s. a. leidsin ma terve rea isikuid, kellel wõimaldadi priikooli saamine peale määratud tähtaja. 22. septembril läks mul suure raskusega korda Sõjawäe Korralduswalituse kaudu palwet ära anda. Palwega kaasas oliwad kõik tõendawad tunnistused, miks asi wiibinud on. 26. septembril sain palwe järgmise sõjaministri resolutsiooniga tagasi: „Wana asja ei saa üles wõtta. Tänage oma wäeosa ülemat, kes Teid pole senini ettepannud. Wõib olla pole Teid kahe autasu (nimelt üks rist) wääriliseks arwatud. Isiklistel palwetel ei tule wist ennem lõppu, kui kõik autasu saajad surnud on, selle pärast lükkan Teile palwe tagasi.“ 28. septembril pöörasin ma sama palwega Riigiwanema poole, kuid senini pole ma mingit wastut saanud. Siin juures pean tähendama, et terwislise seisukorra tõttu wõimalus puudub kehalise töö tegemiseks. Ainuke wäljawaade tulewikku on hariduse teel omale leiba teenida. Seisukord praegu on küllalt raske, olen College'i õpilane ja ainuke sissetulek on pension 2960 marka kuus, millest waewalt äraelamiseks jätkub, kuna õperaha maksmine ülejõu käib.

Austusega

Ew. Friedrichson.

Tallinn, 10. detsembril 1921.

Tõendan siinjuures, et Ew. Friedrichson oli minule agaraks abiliseks Saksa okkupatsiooni ajal Eesti kooliõpilaste orgaiseerimises salajases organisatsioonis.

Oma kaaswenna eest astusin järgmised sammud: käisin Töö- ja Hoolekande ministeeriumis 17. märtsil 1921 a., kus leidsin, et ta ei olnud riigikulul hariduse saajate õppur-sõdurite nimekirjas. 15. mail s. a. teatati minule sõjaministeeriumi kantseleis, kui ma sinna Ew. Friedrichsoni palwekirja Sõjaministri nime peale tahtsin ära anda, et sarnaste palwekirjade wastuwõtmine on lõpetud.

H. Riiberk,

Tall. kooliõpilaste rühma organiseerija.
Tallinnas, 12./XII.—21.

Mereasj. peawalitsuse juhataja O. Tiedemanni õiendus.

„Walwe“ nr. 4. ilmus kirjatükk Mereasjanduse peawalitsus ja tuletornide töökoja wask“. See kirjatükk sisaldab Mereasjanduse peawalitsuse wanemate wastutawate ametnikkude kohta teateid, mis nende tegewuse peale tumedat warju heidab ja nende autoriteeti maha kisub.

Et need teated lausa sihilikult täitsa wale walgustuses awalikkuse ette toodud, on „Walwe“ wastutaw toimetaja ühtlasi sellega kohtulikule wastutusele wõetud.

Teadmiseks toimetusele lisan siinjuures ära kirja aktist nr. 111, mis tõendab, et wana kraam, selle hulgas ka üks jagu waske, mis kõik enam pruugitaw ei olnud, waid ladu ülekuhjatades tüliks oli, sai seaduslikul teel, sellekohase komisjoni otsuse põhjal, tuletornide osakonna esitaja osawõtmisel ja riigikontrolli nõusolekul, awalikul enampakkumisel ära müüdnud, ilma et riigile sellest kahju oleks tekkinud.

Mereasjanduse peawalitsuse juhataja
(allkiri.)

Eelolewat hra O. Tiedemanni õiendust awaldades peab toimetus oma kohuseks tähendada, et see õiendus midagi ümber ei lülka faktidest, mis artikli, „Mereasjanduse peawalitsus ja tuletornide töökoja wask“, autor awaldas, waid kinnitab omalt poolt, et tõesti müüdnud wana kraami hulgas „ka üks jagu waske“, millele juurde tähendatakse: „mis kõik enam pruugitaw ei olnud“; see juurdetähendus ei wasta aga koguni mitte tõele, sest see wask oli kõlbulik, ja nii kui kõneall olewa artikli autor „Walwes“ nr. 4 tähendas: „ideaalne materjal kompassikahade walamiseks“ mida kinnitawad ka asjatundjad, kelledega toimetus selle üle kõneles.

Ja „Walwe“ nr. 4 artiklis tähendatud arwe kohta lausub toimetusele teadmiseks saadetud akt nr. 111 punk 6: „Keskladus on küll 2 arwet ühe numbri all wälja läinud, kuid see on ainult wäike kirjawiga j. n. e.“ Nii on siis kõik sula tõsi, mis „Walwe“ nr. 4 tähendatud artikliga awaldas.

Mille peale toetab siis hra O. Tiedemann oma ütelist: „Et need teated lausa sihilikult täitsa wale walgustuses awalikkuse ette toodud“ j. n. e.?

Siinjuures tahame mõõdamannes tähendada, et kohtuga ähwardamine meid põrmugi ei heiduta tött awaldamast, ja kui töa awaldamine mõne wanema wastutawa ametniku tegewuse peale, temale soowimata, „warju heidab“, mis tema „autoriteeti kõi-

gutab“, siis oleme enese kohut rahwa wastu täitnud, kelle teenija ka iga wanemgi ametnik on, kellelt ka wiimane oma palga saab.

Ühtlasi arwame tarwilikuks asja sisuliselt ligema walgustuse alla wõtta: Hra O. Tiedemann rõhutab omas õienduses et üks jagu waske sai „seaduslikul teel, sellekohase komisjoni otsuse põhjal tuletornide osakonna esitaja osawõtmisel ja riigikontrolli nõusolekul awalikul enampakkumisel ära müüdnud, ilma et riigile sellest kahju oleks tekkinud“.

„Walwe“ ei ole ütelnud, et wase müümine seaduslikult ei sündinud, kuid seaduslikkus ei garanteeri weel igakord seda, et müük riigile ka kasulik on. Nii näituseks müüdi ühe riigiametniku poolt kõigiti „seaduslikus“ korras riigistatud ja asunikkudele jaotatud mõisas kaew, mis kõigile mõisa sūdame asunikkudele ühtewiisi tarwilik, ühele isikule ära. Teises kohas müüdi „seaduslikul teel“ mõne tuhanda marga eest riigihooned ära, mis riigile enesele hädasti tarwilikud olid ja mille juures riik õnnelik oli, kui ta need 90.000 marga eest tagasi osta sai, sest hooned hinnati asjatundjate poolt 200.000 marga peale.

See näitab, et mitte kõik „seaduslikud“ müügid riigile kasulikud ei ole, waid ka „seadusliku“ müümise juures on ikkagi wäga tarwiline asjatundmine ja riigikasu eest hoolitsemine.

Hra Tiedemann põhjendab wasemüüki tema poolt 1921. a. 7. aprillil antud päewakäsu järgi kokkukutsutud sellekohase komisjoni otsusega. Aga meile hra Tiedemann selle komisjoni otsust ei saatnud, olgugi et ta nõndanimetatud „silumise komisjoni“ akti terwelt saatis. Peame tähendama, et meil on kindlaid andmeid, et komisjon, kes 15. aprillil kokku astus, mingit akti pole teinudki, weel vähemalt akti, kus otsus üleswõetud oleks, et wanade roostetanud teraskõite, läbipõlenud ahju restide ja mädanenud kõite hulgas ka walamiseks tarwisminew wask ära müüa tuleb.

Edasi ütleb hra Tiedemann, et müügi läbi riigile kahju ei olewat sündinud. „Walwe“ nr. 4 artikli autor ütles: et „kui nüüd tuletornide töökojal kompasside kerede walamise juures materjaalist puudus tuleb, peab „Keskladu“ ülesse otsima wanawase kaupmehed ja müüdnud materjalid tagasi ostma“, ning küsis: „kas on niisugune „Keskladu“ asutamine ja niisugune „Keskladu“ korraldamine wabariigi huwidele wastaw?“ Seda küsimust kordame ka siin

kohal; sest teadjate ja asjatundjate poolt tõendakse, et kui tuletornide töökoda mitmete ümberkolimiste läbi oma tegewuses mitte takistatud poleks saanud ja ta, temale anda kawatsetawaid, tellimisi, muu hulgas ka suur tellimine Soomest, kõiki wastu wõtta ning ära täita oleks saanud, siis oleks wanawase tagawara juba käesolewal aastal otsa lõppenud ning wanawase kaupmeeste ülesotsimise tarwidus oleksgi juba nüüd käes olnud. Asja „silumise komisjon“ ütleb aga oma 1. detsembril 1921. a. kokkuseatud aktis nr. 111 punk 5, et ladus tagawaras olewat waske 20—25 aastaks jätkuwat.

Olgu naljapalaks juurde lisatud eeltähtendud akti nr. 111 algus: „1921. aastal detsembri kuu esimesel päewal astus uuesti kokku komisjon, kes oli koos 15. aprillil s. a. määratud Mereasjanduse peawalitsuse juhataja päewakäsuga 7. aprillil s. a. nr. 178. Mereasjanduse peawalitsuse keskla-

dus järelewaatamata wanu asju ja materjale, mis ladus tüliks, mitte tarwilised ning sellepärast ära müüa tuleksid. Selle komisjoni tänane kokkuastumine oli tingitud asjaolust, et kuukiri „Walwe“ nr. 4 awaldas kirjattiki, milles hukkamõistetakse Mereasjanduse peawalitsuse korraldust wanade materjalide, iseäranis wana wase müümisasjus, (paks kiri toimetuse poolt), mis suguse korralduse aluseks aga ülemal nimetatud komisjoni otsus oli.

Nii nimetab see komisjon ennast 7. aprillil päewakäsu nr. 178 põhjal kokkuseatud komisjoniks, aga tähendud päewakäsuga kokku seatud komisjoni üks liige ei ole 1. detsembri koosoleku peale üleüldse kutset saanudki, ja sellepärast ka loomulikult puudus, ning selle komisjoni otstarwet ja tööd tema akti nr. 111 põhjal hinnates nimetamegi teda „silumise komisjoniks“.

Toimetus.

Wastus «Kajale».

Esimene, kes „Walwe'le“ lahke arwustuse pühendas on „Kaja.“ Seda läbiluge-des tekkis tahtmata küsimus, mis tarwis oli üleüldse nii palju kirjutada, kui kõik selle artikli sisu ilusasti tema wiimase kahe reasse äramahub, sest mis wõib weel selgem olla: „kuid, kui seda Eesti riigile kasulikuks ei saa pidada, mis „Walwe“ teeb, siis lubatagu seda awalikult wälja ütelda.“ Küllalt otskoheselt. Kuid, kahjuks ei saa meie sellega kuidagi nõus olla, sest „Walwet“ sundis ilmuma just kõik need igasugused „wägiteod,“ mis tõesti „Eesti riigile kasulikuks ei saa pidada.“ Need on need tuhanded kuritarwitused, kelmused, petmised, riigimüümised en gros ja en detail ja n. e., ja n. e. ja millede awaldamine „Kaja“le, nähtawasti rasket peawalu teeb.

Ja tõesti, hirm tuleb peale, kui mõelda, et ka ajakirjandus, vähemalt „Kaja“ järsku leiab, et parem las warastataks edasi, las kisutaks riiki tükkideks, las müütaks teda, kui ainult ostjaid leiduks, kuid... see peab siiski kõik paksu kätte all, et keegi sellest midagi ei kuuleks ja ei näeks.

Kui meie waikiks, siis kisendawad kiwid, sest teadke, et „Rewalise“ asjus juba Amerikast kirjad tulewad, „Waipade“ asjus — Saksamaalt ja n. e. „Kaja“ artikli

autor on hoolega uurinud, mis asi see „Walwe“ on, mis klassi ja liiki ta kuulub, — kuid, kahjuks, ei saanud temale mingisugust poliitilist „schilti“ peale kleepida.

„Nõnda siis näeme, et need põhitoonid, mis „Walwest“ senini wälja paistawad, ei paku andmeid seda ajakirja mõne kindla poliitilise sihi wäljendajaks pidada.“

Tõesti see oli ka „Kaja“ artikli autori asjata töö ja waew, sest igapähele on selge ja alguses teada, et „W.“ seisab wäljaspool igasugust erakonda ja mingisugusi poliitilise sihi wäljendajaks ei ole.

Artikli autor pidas tarwilikuks mõnda „Walwe“ põhitooni äramärkida, mis tal, nähtawasti, iseäranis ei meeldi. Esimeseks leiab „Kaja“ et: „Üheks Walwe põhitooniks on nähtawasti, marurahwuslus. Walwe ei salli muulasi kusagil, iseäranis aga sõjawäes mitte“ ja edasi „ka kõik optandid on „Walwe“ silmas kahtlased, olgugi et nad eestlased on, sest neil olla wähe rahwustunnet.“

See süüdistus „marurahwusluses“ ei imesta meid sugugi. Maksab, ainult, kätte wõtta „Wäba Maa“ nr. 333(938) kus artiklis „Ida-Europa balkaniseerimine“ loeme, kuidas keegi „wäga silmapaistew Eesti riigimees puhastwerd eestlane, kes wäga

kõrgel ja wastutawal kohal asub“ wenelase Steletsky'le muuseas kurwalt seletab „Ainukene, mille peale meie uhked wõime olla, on transiidi - operatsioonid ja haiglaselt ülespuhutud hysteriliselt karjuw marurahwuslus.“

Huwitaw — siin „marurahwuslus“ ja seal „hysterialiselt karjuw marurahwuslus.“ Kas ometegi, küsime meie, siin midagi ühist ei leidu?

Mis puutub optantidesse, siis „Kaja“ siin, pehmelt öeldud, wassib, kui kirjutab: „ka kõik optandid on „Walwe“ silmas kahtlased, olgugi et nad eestlased on.“ See ongi see õnnetus, et „kõik“ optandid mitte eestlased pole, waid nende lipu all on palju elementa sissetunginud, mis juudi ja wene rahwusesse kuuluvad ja kellel Eestiga midagi ühist ei ole ja ei olnud. Oma wendasi - eestlasi wõtame kahekäega vastu, kuid, loomulikult, mitte kommunisti wõi nendega ühenduses olewaid isikuid, samuti ka „Suure lahutamata Wenemaa“ ülesehitajate poolehoidjaid, olgu punased wõi walged, kellede sissewedamisest juba meie minewas numbris jutt oli, sest nende „rahwustundes“ lubage meid ikka kahelda. Edasi kirjutab „Kaja:“ „Teine põhitoon mis „Walwe's“ silmatorkab on meie sõjawäe juhtide autoriteedi mahakiskumine.“

Meie arwame, et kui keegi oma autoriteedist tahab ja oskab lugupidada, siis ta a tegudest loobub mis laseks seda „autoriteeti“ halwas walguses paista.

Uskuge et ka meie kõige suurem südamesoow on, et meie kaitsewägi hästi oleks korraldatud, õpetatud, warustatud ja n. e., kuid kui meie näeme et seda toimetakse hooletult, kas rumaluse wõi teise lipu all, siis lubatagu ka selle üle sõna wõtta. Ainult sõjawäelase munder ei peasta teda weel arwustamisest; Ja uskuge et niisugune arwustamine ainult kasu toob ja seda saawad Teile tagajärjed näitama, sest niisugune arwustamine on nagu piits, mis laiska looma ergutab ja paha tegemast keelab. Ärge akkage jälle sõnast kinni et meie olla tahtnud omawõrdlusega haawata sõjawäekasi. Ei mitte sugugi.

Edasi kirjutab „Kaja.“ „Ei nimeta „Walwe“ ometegi ühtegi laiemalt tuntud Eesti tegelast ilma süüdistuseta.“ Meie arwates on

Eestis weel palju „laiemalt tuntud Eesti tegelasi,“ kelle kohta ei ole, ega ei saa midagi halba ütelda; niisugustele meestele on osaks meie austus!

Kuid isikuid, kes tõesti riigile peale kahju midagi ei too, ei saa meie ilmiski kiitma, olgu see mis erakonnast tahes.

Meie palawam soow on, et riik üks kord puhas oleks riigiwarastest, äraandjatest jne. ja kui seda ükskord kätte saaks, oleks „Walwe“ töö lõppenud. Usume, et see aeg ikkagi ükskord tuleb.

„Kaja“ kujutab omale ette kahjurõõmu, millega meie riigiwastased „Walwe“ artikleid wõõrastesse keeltesse tõlkiwat. Tähen-dame, et see „Kaja“ haiglane ettekujutus on. Seda kurja, mis „Walwe“ paljastada püüab, tunnewad ja teawad wäljamaalased, nii Eesti waenlased kui sõbrad, sest kas „Kaja“ artikli autor tõesti nii naiwne on, et ta arwab wõeraste riikide esitajad Eestis kinniste silmade ja kõrwadega liikuma. Seda teatakse wäljaspool wäga hästi, et Eestis riiklised kelmused suured on, mis wäikese Eesti riigi majandusele ja ühes sellega ta iseseiswusele wäga hädaohtlikuks on saanud. Kes need kelmid isikud on, see wõeraid ei huwitagi, küll huwitab see aga tõsi-seid ausaid Eesti kodanikka ja neid kelmisi isikuid just „Walwe“ paljastabki ja paljastada püüabki. Kui Eestis puuduks sootuks awalik arwamine, kes julgelt riiklisi kelmusi ja kuritegewusi arwustab ja nende tegijaid armuta hukka mõistab, siis just olekski põhjust Eesti waenlastel ütelda: „waadake, see rahwake ei ole weel sedawõrdki arepennud, et ise oma kelmide eest ennast kaitsda oskaks ja suudaks“. Ning ka Eestile sõbralikud rahwad ütleks: „Kahju küll sellest wahwast rahwakesest, kes sadakorda suurematest waenlastest wõitu sai, — ta ei ole tõesti weel tarwiliselt arenenud, et demokraatlist riiki ülesehitada, mis rajatud õigusele, seadusele ja tõsisele wabadusele!“

Waadake, „Walwe“ on omale just ülesandeks teinudki ka niisugustel kahtlustamistel ja kahtlemistel alust ära wõtta, et näidata, Eestis leidub mehi, kes mitte pole pimestud erakondlusest ehk kõigest muust, mis takistab õigluse eest igal ajal wälja astumast.

Sami.

Kas toob lähem aeg paranemist.

Eesti wabadussõja ajal asutati sõdurite poed, nii kui Wenemaal olid olnud. Põhikiri seati kokku, kinnitati ka muidugi, nii kui kord ja kohus. Sõjaministeerium andis pool miljoni marka põhikapitaaliks ja poodide juhatajaks sai „suure lahutamata Wenemaa“ polkownik Schenk. See isand hakkas ka suure hooga kaupasi poodide jaoks kokku ostma. Ostis kokku väga halba kaup, näituseks seepi, mis mingisugune käsnataoline segu oli ja seda waewalt seebiks wõidi pidada; juustu, mis mädanema läks ja millest osa maha maeti.

Põhikirja järele oli luba kõigest 25% kasu wõtta, aga sellest ei loolitud, waid kasu wõeti kunni 486%, mille üle sõdurite poodide likwideerimise komisjoni esimees, alampolkownik Kiiker, Sõjawäe warustusewalitsuse ülemale järgmise raportiga esines:

„Sõdurite poodide rewideerimise juures pöörasid wigastatud sõdurid minu poole palwega, et sõdurite poodide walitseja hra Schenk nõudis nende käest wäljawalitud naha ja nahakildude ja muu kraami eest liig kõrget hinda, mis oma hinnast mitu sada korda kõrgem on. Selle peale wõtsin mina sõdurite poe nr. 1 (S. Brookusmägi nr. 8) kauba ja kaubahindade raamatud läbiwaatamisele. Raamatute läbiwaatamisel ja

teenijate tunnistuste järele tuli ilmsiks, et saapa tallanaha pealt wõetakse puhast kasu (kulud maha arwatud) 97% — 112%; oma topitud paberosside pealt — 182%; niidi rulli pealt (12 jardi nõobiaugu õblemiseks) — 400 prots.; (oma hind rullist 35½ penni, müüdi 3 marka rull); I. sordi hampapulbri pealt — 260%; II. sordi hampapulbri pealt 486%; niisama ka teiste kaupade pealt.

Palun hra polkownik Schenki wastutusele wõtta, liiakasu wõtmise eest.“

Selle raporti peale kirjutas Sõjawäe warustusewalitsuse ülem oma otsuse:

„Ei ole see likwideerimise komisjoni esimehe asi. Käsen oma otsekohest ülesannet täita.“

See selleaegne „wõimumehe“ resolutsioon näitab jällegi kuidas kõrgemate ametnikkude poolt ülekohtu salliti ja isegi kaitseti; õigusenõudja suud sulgudes. Ja meie peame sügawa kurtusega weel praegugi pealt waatama, kuidas õiguse nõudjaid ähwardustega heidutada piütakse, neid ametitest tasakiljuekesti tagandatakse ja ühel ning teisel kombel taga kiusatakse, et ülekohtu wabalt elutseda wõiks. Kas toob meile lähem aeg selles paranemist?

Kindlasti toob, kui aga ise tahame!

A. A.

Millal saawad süüdlased wastutusele wõetud.

Septembri kuu algul lugesin ühe pealinna ajalehe weergudelt, kuda meie riigiraudtee walitsuse warustuse osakond minewa sügisel K. K. K. kaudu alawäärtuslist turvast kokku ostis, millega riik 3½ miljoni kahju sai. Et turwas tarwitamiseks täiesti kõlbmata, pidi riik sellega weel wuesti kahju saama, sest ärakõdunud turwas tuli ladudest mullana wälja wedada. Nagu minule hiljuti üks riigikontrolli ametnikkuedest teatas, ei olla selles asjas seni mingit uurimist toime pandud, waid asi seiswat kusagil kalewi all, nõndanimetatud „aegumisel“. Järelepärides selle ajalehe toimetusest, kelle lehes paljastaw kirjatükk ilmus, wastati, et raudteewalitsuseslt selle asja kohta misgit seletust pole saadetud. Sellest wõib otsustada, et asjasse ka mõned

suuremad „ninad“ on segatud, muidu oleks igatahes asjale seaduslik käik antud.

Mina, kui wabariigis aususe ideede täieline poolehoidja kodank, leian niisuguse surnuks-waikimise taktika täiesti lubamataks ja näen selles ebalooslikkuses riigi huwide wastu töötamist. Igaüks meistest, ehk küll raudteewalitsuse tegewusesse mitte puutuwatest, peame osa sellest kahjust kandma, sellepärast olen selles asjas ka õigustatud sõna wõtma. Arwan, et nõnda wõiks „opereerida“ ülemus oma rahaga, kuid selle rahaga, mis meie igaihe taskust wõetud, ei luba meie kuritarwidusi toime panna.

Kõikide aususe eestwõitlewate suguwendade nimel nõuan süüdlaste wastutusele wõtmist ja awalikku asja selgitust.

Patriot.

Meie multimiljardäärid.

Ei ole seltskonna ees saladus, et meie esitajad Ida riigis oma kohtadele asudes harilikud surelikud olid, kellede taskus ainult 20. kuupäewal weeringas wälksatas. Kuid nüüd? Ha, ha, ha! Selle küsimuse peale peab kõrwa sisse hütidma — nad on nüüd multimiljardäärid! Ehk küsite, mis on nende nimed? Ka see ei ole saladus — wastus lühike: Org, Roger, Kartau ja Ko. See kaubamaja on ajaloos tundmata diwidente omandanud ja Eesti wabaduspäiwil suurte „teenustega“ hakkama saanud. Kuda see „diwident“ kätte saadi, on juba igal kodanikul teada, sest wabariigi ajakirjandus pasundas sellest palju, kuid kahjuks on see „hüüdjaks hääleks kõrbes“ jäänud, sest kaubamaja peategeelaste nahk on nähtawasti terassoomustega ja kõik pistenooled mängiwad seal „rikoschetti“!

Missugust tulu on ausam Eesti seltskond sellest saanud, et need mehed multimiljardäärid on? Ei mingit! Eesti rahwas saab kõigest sellest täielist kahju, sest ta esitus välispool kodumaad ei ole aususe põhimõtetel töötanud. Nende kapital ei anna Eestis mingit head tagajärge.

Org asutas juutidega seltsis mingisuguse „bibliofili“, mille eesmärk näljastelt wene kirjanikkudelt wähese honorari eest wäljameelitatuid teoseid kirjastada (waata „Päewaleht“ nr. 333), millega Eesti wabanenud waimu uuesti wene kütikesse tahetakse

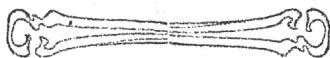
siduda. Eesti kirjanikkude teosed seisawad „bibliofili“ poolt puutumata.

Kartau, kui hariduse eksminister, leidis weel suurema idee üles — ta awas suguwendadele summum bonum — maailmas kõrgema heateo, et nende orjaikkest wabanenud waimu degenererida. Seda teostab ta oma „hariduse templi“ (kabaree) kaudu, mis Kadriorus tähtsama merelinnu nime kannab. Peale joomakuradi leidub seal weel „waimuteritajana“ Koromaldi mustlaste koor. Wististe arwab eksminister, et ka eestlasi mustlaste saatus ootab, sellepärast peaks nad Koromaldilt eeskuju wõttes endid selleks ettewalmistama.

Lõpuks teatan oma nähtusi ka Rogeri kohta. Selle lipukirjaks on wististi Saksa üliõpilaste naljasõna — edite, bibite, post mortum nulla voluptas — sööge, jooge, peale surma pole mingit mõnusust. Ei ole küll wististi ühtki pealinna kõrtsu, (neid on 120), kus teda ei tunta. Iga kõrtsmik tunneb seda rõõmutegijat ja kui weel mõni opteeritud Jankeli silm seda meest näeb, siis leiab ta iseäralist auawaldust. Ka naiskodanikkude keskel on R. iseäralist „Grisha kuulsust“ wõitnud, mis hiljutise nähtusega tõendab, kus hilisel õhtutunnil terve auto-laadung ühelt tähtsamalt tänawalt naiskodanikka tema poolt täis korjati.

Igatahes on need „Eesti multimiljardäärid“ seeneks Eesti wabadushoone seinas.

—a—

Eesti äraandja kommunist wiuli kunstnik Sõrmus, Eestis.

Meile kirjutab meile tuntud hra. P. I. Pärnust ja teatab, et tal sel ajal, see oli Jaanuari, Webruarikuus 1919. aastal, Inglismaal oli, kui kommunist Sõrmus South Wales'is Briti töölisi ülesse kutsunud oma walitsuse peale mõju awaldama, et see mitte oma sõjalaewu Eestile appi ei saadaks. Sõrmusel olnud kannupoisteks 3—4 juuti, sama palju lätlasti ja 5—6 Eesti kommunisti. Wiimaste hulgas olnud kaks iseäranis sappi täis Eesti wastu; üks nendest nimetanud ennast Luik'iks ja teine ütelnud ennast endise „Postimehe“ trükkiladuja olewat. Neil mõlemil olnud palju raha tarwitada, kuid tööd ega ammetid pole kumbagi

olnud. Kui nad märganud, et neid politsei jälgima hakanud, kadunud mõlemad.

11-mal webruaril 1919. a. ilmunud „South Wales Echo's“ pikk artikkel milles leidunud muu seas Sõrmuse ütetus, et ta üks „Eesti wabariigi minister olla“ ja ainult suur ligemise armastus sundinud teda inglismaale reisima, et „seltsimeestele“ inglastele nende kohust meelde tuletada waese õnnetu Wenemaa wastu ja õiendada tühje juttusi, mis inglise lehed bolshevikude koledatest tegudest Eestis, laiali lautada.

Kui P. I. ja teised Eesti meremehed mainitud lehe artiklit lugenud, siis pidanud nad nõu ja otsustanud Eesti saatkonda Lon-

doni kirjutada ning Sõrmuse üle teateid nõuda, mida ka P. I. teinud. Ja kui nad Eesti saatkonnast teate saanud, et Sõrmus kunagi Eesti minister pole olnud ja tema üldse wähe tuntud Eestis on, siis saatnud P. I. teiste eestlaste nimel õienduse „South Wales Echo'le“, milles ta Sõrmuse ütelnud Eesti kohta alatuks laimuks nimetanud. Kui see artikkel P. I. täie allkirjaga ilmunud, siis ähwardanud Sõrmuse kannupoisid P. I.-le seda kättemaksta.

Nagu teada, wangistati Sõrmus hiljem ja saadeti Inglismaalt wälja. Siis jatkas ta kihutustööd Wene frondil Eesti sõjawägede vastu ja ässitas punakaartilasi Eesti wabadus-wõitlejate vastu wihasemalt wõitlema, missugusest kihutustööst mõnigi wabadussõja ohwitser ja sõdur sõjawangide ja haawatute waenlaste käest teateid sai ja mitte ükski teateid ei saanud sellest, waid ka Sõrmuse töö tagajärgesi said nii paljud kibedalt tunda. Ja nüüd toodi see

alatu äraandja nagu kõneldakse kulleri wagunis Eestisse.

Nii siis — Eesti wabadussõja kangelaste närwide kallal puremast ei loobuta weelgi. Kas juba küllalt nende kallal puretud pole äraandjate Viktor Kingisseppa warjamisega, Bleimanni kohtu eest kõrwale toimetamisega, Ritt'i ülearuse kaitsemisega, Liedemannile kulleri passi andmisega ja n.e. n. e., ning nüüd weel kommunisti Sõrmuse lahtise kätega wastuwõtmisega, kes kõige alatumul kombel Eesti wabaduswõitlelusele nurjaminekut soowis, kuna ta kõige kibedamatel silmapilkudel Englise abi meile ärahoiða püüdis.

See mees on ennast Eesti äraandmisega niiwõrd roojastanud, et ka tema kunst (kui kõrgel ka see ei seisaks) teda wabandada ei suuda. — Tema Eestisse laskmist ei wõi tunnistada õigeks ükski tõsine Eesti kodanik kes Eesti wabadussõja ohwreid tõsiselt hindab.

«Kaja» hottentottlase «moraal».

Kaja kirjutas oma 301 numbris:

„Kujutame enesele ette seda kahjurõõmu, millega meie riigiwastased „Walwe“ artiklid wõõrastesse keeltesse tõlgitud, et neid wäljamaale saata. Ja katsume peale selle siis wäljamaalastele selgeks teha, et meil riigimehi on, kes moraaliliselt on õigustatud iseseiswat riiki juhtima.“

Kui „Postimees“ nüüd sõjaministrile Jaan Sootsile etteheiteid tegi, tema „Kajas“ awaldud artikli pärast, milles J. Soots Eesti kodanikke liigitades mingisugusest kolmandast liigist kõneleb, kes Eesti iseseiswust ei tahtwat tunnistada ja wenega confederatiooni soowiwat, missuguse artikli kohalik saksa leht saksakeelde on tõlkinud ja oma weergudel awaldanud ja, nagu „Postimees“ tähendab, „wäljaweo kaubaks“ kohane on ning juure lisab: „Mis peawad nüüd meie wälisesitused tegema? Seletame, et meie juures confederatiooni mõtte poolt õige wähesed on? Kuid ega seda nüüd nii kergesti enam ei

usta, sest waadake, isegi Eesti wabariigi minister on seda ajalehe weergudel ütelnud, et see wool olemas on?“

Selle peale wastas „Kaja“ omas 308. nr. nii ja na ning lisas juurde sõna-sõnalt:

„Ületüdiselt aga wõiks ju küsida, kumb taktika kasulikum on, kas iseseiswuse mõtte waenlaste tegewusest waikida, wõi rahwa tähelpanu wiimaste tegewuse peale juhtida? Meie arwame, et wiimane taktika kasulikum on.“

Nii siis: kui „Walwe“ riiklisi pahesi paljastab ja nende peale rahwa tähelpanu juhib, mis „Kaja“ erakonna mehele hra J. Sootsile paha on, siis tunnistab „Kaja“ riikliste pahede paljastust pahaks. Aga kui „Postimees“ „Kaja“ erakonna mehele hra J. Sootsile naha peale käib riiklise pahese paljastuse pärast, siis tunnistab „Kaja“ riikliste pahede paljastust heaks. Eks ole eht hottentottlase „moraal“. „Kui sa minu naise rööwid, siis on see paha, aga kui ma sinu naise rööwin, siis on see hea“.

Kurwad mälestused ehk awalik saladus.

Wõib olla, et paljudel meie lugejatel weel küllalt selge ei ole, missuguste raskustega Eesti parematel poegadel omal ajal wõidelda tuli Eesti wabariigi alusmüüride ehitamisel, s. o. enamlaste ja sakslaste ajal, siis lubage wäike isiklik mälestus ette tuua.

Asi puutub, kahjuks, jälle sõjawäesse, muidugi sel möödul, et need isikud, kes tol ajal teenisid, ka meie wäes teeniwad, wõi teenisid.

Enamlaste lipu päewadel, kui Eesti diwiis akkas ennast organiseerima, oli tal nagu kõikidel teada rahast ja moonast suur puudus. Helled kodanikud ruttasid appi ja ohwerdasid meie sõjawäe toetamiseks teatud summasi, muu hulgas ka 29.000 r. (tol ajal suur raha). Et diwiis ilma woorita olla ei wõi, siis sai see raha uue woori loomiseks assigneeritud. See raha sai tolleaegse diwiisi woori ülemale antud ülemaltähendatud ostarbeks. Raha oli tal käes, aga et tal waja oli oma staapi Kodama mõisa sõita, ei julgenud ta seda raha kaasa wõtta, sest igal pool kolasid enamlaste panded ja sellepärast arwas paremaks diwiisi staapi hoiule anda; diwiisi ülema loaga andis raha tolleaegse laekahoidjale, sest muidu oleks wõinud kergesti ilma rahata jääda. Laekahoidja wõttis raha wastu ja pani woori ülema juuresolekul kappi, lubades woori ülema esim. nõudmise peale raha tagasi anda, ega seda raha mitte kuskilt päewakäsust läbi lasta, sest tarbekorral oleks raha kättesaamine jälle teatud wormiliste nõuete täitmistega raskendatud. Selle wastuwõtmise üle

andis laekahoidja ka kwiitungi wene keeles wastu, mis Eesti keeles kõlab järgmiselt:

Kwiitung.

See kwiitung on selleks wälja antud, et olen. hoiule wastu wõtnud 1 Eesti jalawäe diwiisi staabi woori ülema . . . . . käest kakskümmend üheksa tuhat rubla.

Tallinnas, 19. jaanuaril 1918. a.

(allkiri.)

See kwiitung on alles.

Raha oli kinnises pakis ja sisaldas sada 250 rublalist ja 4 tuhandalist Duuma rubla, kokku 29.000 rubla. Kui umbes nädala aja pärast wooriülem Tallinna raha järele tuli leidis omaks imestuseks et diwiisi staap oli likwideeritud. Et aga raha waja oli külameestele heinte eest äramaksmiseks, siis hakati laekahoidjat taga otsima ja lõpuks saadi wiimase käest wäga kentsakas ja ülalataw wastus, et raha olla enamlasted, kui nad diwiisi staabi raha kassaraamatu järele üle wõtsid, ka ühes diwiisi rahaga ära wõtnud. Woori ülema wäide peale, et see 29.000 rubla ikkagi kuskil raamatus ei seisnud, wastas kokkudes laekahoidja, et ta olla seda ikkagi teinud.

Nii oligi see raha läinud, kuid kas enamlastele?

Waewalf suudame seda uskuda, ja tahtmata tuleb wana sõna meelde: „Hoiä meid Jumal sõbrade eest, waenlastega saame isegi hakkama.“

Digi.

Pagari tänawa Sõjawäe autogaraashi saladused.

Peale wabadussõja lõppu likwideeriti Pagari tänawal asuw Sõjawäe autogarash. Likwideerimise juures selgus et garashis oli kõikisugu kraami ja isegi üks sõidu auto, mis kusagil polnud registreeritud. Selgus ka, et wanade autogummide hulka oli kolm head autogummi peidetud ja parajal silmapilgul „mahamüüdnud,“ ning 20 puuda 30 naela wanu autogummisi olid hiljem sama teed läinud.

Missugune pöörane ja metsik elu selles autogarashis oli walitsenud näitawad järg-

minead read: Autojuhti „K“—d oli garashi-ülem kapten Massakas miskis asjas süüdistanud. Et oma mefsikut wiha tunda lasta, sundinud kaht omale alluwaid sõdurid „K“ nuhtlema. „K.“ tõmmatud häkitselt pörandale, kistud alumine keha osa paljaks ja peksetud läbi — andes 100 witsa hoop. Pärast seda saadetud Tallinnast wälja. Teist autojuhti „L“—la tahtnud samati nuhelda, „L.“ aga aimanud seda ja õlnud ettewaatlik. Wiimaks läinud timukatel korda „L“—la magamise pealt tabada, ta

tõstetud käte peal ülesse kõrgesse ja wisatud siis tugewasti põrandale maha ning hakatud teda jalgadega trampima. Pärast wiidud „L.“ linna haigemajasse, kus teda kaks nädalad oli rawitsetud. Rawitsemise eest maksnud peksjad ja ähwardanud „L.“-a mitmel kombel, kui ta kaebama peaks. Kui neid metsikuid timukaid wastutusele taheti

wõtta ja uurimist toimetati, keelati see ähwardustega ülemuse poolt ära ja garashi-ülem kapt. Massakas ähwardas omalt poolt maha lasta igat üht kes tema wastu midagi tunnistada julgeks ning et ähwardus mõjuks paugutas ta purjus olekus garashi meeskonna toas rewolwriga. Tarbekorral awaldan ka teiste tegelaste nimed.

„P.—K.“

Kroonika.

Rohkem riigimehelikku järelkaalumist.

Sinna saab juba tükk aega tagasi, kui „Kaja“ weergudel sõjaministri kirjutus ilmus, milles ta „Walwega“ waidles. Meie ootasime seni, et selles asjas midagi ette wõtab Walitsus, sest meil on praegune parlamentaarne Walitsus ja see peaks solidaarne olema.

Ja kuigi meie nüüd nimetatud kirjutuse puhul sõna wõtame, siis peame tunnistama, et meie käed mitte päris wabad ei saa olla. Hra sõjaminister puudutab oma kirjutustes meie sõjawäe korraldamise küsimust ja see on küsimus, mille üksikasjalisemaks sõelamiseks ajalehe weerud iseäranis praegu mitte õige koht pole.

Kuid kirjutuses on ka teine külg olemas. Hra sõjaminister põhjendab meie sõjawäe korraldust Eesti riigimõiste mitmesuguse käsitamise peale. Ja sarnasel põhjendusel on oma väga kuri külg.

Tuletage ainult seda meele, kui palju tuli meie walitsusel ja välisesitustel waewa näha selle juures, et suurriikidele selgeks teha, mispärast Eestit ei autonoomia föderatsioon ega konföderatsioon ei rahulda, waid ainult täielik iseseiswus. Ühtlasi tuletage meele seda, et meid Ameerika seni tunnistanud ei ole. Ja sellejuures maksab waewalt kahelda, et Ameerika tunnistamine meile väga tähtis on, sest tema saab tulevase Wenemaa sündimisel tähtsat osa etendama.

Nüüd läheme sammu tagasi ja küsime: mispärast Ameerika meid seni pole tunnistanud? Sellepärast, et tema arwamisel on, nagu peaksime meie tulevase Wenemaaga konföderatsiooni astuma. Seda ameeriklaste arwamist aitawad toetada kõik Wene pagulased ja wanad Wene diplomaadid, kes kogu ilma suurlinnades meie ja teiste rajariikide wastu wett segamas on.

Kujutage nüüd omale ette, missuguse trumbi neile sõjaminister kätte on mänginud! Eesti sõjaminister ise tunnistab, et

Eestis wool on olemas, kes Wenega konföderatsiooni soowib.

Ja et meie sõjaministri kirjutus välisilmale mitte teadmataks ei jääks, selle eest on „Revaler Bote“ hoolitsenud, kes nimetatud kirjutuse oma weergudel tõi. Ja sealt läheb see „wäljaweo kaup“ Euroopasse. Ja mis peawad nüüd meie välisesitused tegema?

Seletame, et meie juures konföderatsiooni mõtte poolt õige wähesed on? Kuid, ega seda nüüd nii kergesti enam ei usta, sest waadake, isegi Eesti wabariigi minister on seda ajalehe weergudel ütelnud, et see wool olemas on.

Meie ei tahaks mitte uskuda, nagu wõiks meie walitsus hra sõjaministri järelkaalumata esinemist heaks kiita.

Oleks väga hea, kui meie riigimehed oma eneseawaldustes rohkem järelkaalumist ilmutaksid.

„Postimees“.

Wäljamaalane, kes oma käes mitu korterit peab.

Meil leidub isikuid, kes endid kogu linna üle lajutawad, tarwitades mitu-setu korterit oma mööbli all. Weneaegne merekindluse ehitaja abi ins. T. oskab praegusel pilgul neli ruumi oma all kinni pidada (wõib aga olla, et neid veel rohkem on). Kahes kohas, nimelt Instituudi tän. nr. 2 ja 8 hoiab ta tubades oma mööbelt, kuna ise elab Narwa maant. nr. 23 ja abikaasa olla kuskile mujale sissekirjutatud. Ja alles hiljuti „wabastas“ ta suure 8-toalise korteri Salongi tän. ja asus Narwa maant. nr. 23. Nimetatud herral on meie asutustes laiali sed sidemed ja ta suudab ikka oma korterit rekwiitsiooni alt päästa. Alles hiljuti pidi Instituudi tän. nr. 8 tema mööbli all olewad toad sõjaministeeriumi poolt ohwiteridele rekwireeritama, kuid tarwitses herra T. korraks rekwireerimise kom. minna ja order wõeti tagasi ning ohwitsers jäi ulualusetä. Tekib sapine tunne ja kerkib tahtmata küsimine, kas tõesti on kellegi Wene pagulase mööbel kallim ja enara wäärt kui meie

wabadusewõitleja? Nagu näha, ametiasutuste ja kantseleide kaudu ei suudeta meil hra T. wõrratu teole tõket teha. Meie oma kitsastes oludes niisugust komforti — mitme korteri pidamist — lubada ei wõi.

„Päewaleht“

Merijõudude intendandi puudeostu-operatsioon.

Seaduswastaselt wäljaantud wõlutusega kütteainete-keskkomiteelt 800 k.-sülda puid wälja wõetud, mille wäärtus 3.600.000 m. Merijõudude intendant puude eest 1.520.000 marka rohkem maksnud.

Merijõudude intendant Tamm seaduswastase wõlutuse wälja annud.

Nagu teada, walitses läinud aasta talwel suur küttepuude puudus, millest isegi sõjawäeosad mööda ei pääsenud. Sõjawäe warustuswalitsuse korteri- ja elitusosakond, kelle hooleks sõjawäe warustamine puudega oli, ei jõudnud kõiki wäeosasid rahuldada. Sellepärast anti wäeosade ja sõjawäe asutuste majandusülematele ja intendantidele wõlutus omal algatusel puid muretseda. Suurem osa nõudmisi täideti selleaegse kütteainete keskkomitee poolt.

Läinud aasta detsembri kuul, selle asemel, et ise kütteainete keskkomitee poole puude nõudmistega pöörata, annud merijõudude intendant meriwäe-ametnik Tamm kellegile ärimehele, nimega Witsmann, omawoliliselt wõlutuse, mille järele wiimane meriwäele puid pidi ostma. Tähendatud wõlutus oli kirjutatud 800 k.-sülla küttepuude peale. Mis puutub niisuguse wõlutuse wäljaandmisesse, siis see on sellekohaste määruste järele täiesti seaduswastaselt tehtud.

Ärimees müüb riigipuid meriwäe intendandile.

Peale wõlutuse saamist on puudekauplaja intendandile teatanud, et kütteainete keskkomiteelt puid wõimalik saada ei ole. Sellejuures teeb aga nupukas ärimees intendandile ettepaneku tähendatud hulga puude ostmiseks tema enese käest hinnaga 6400 marka k.-süld. Kaup tehti kindlaks ja merijõudude intendant maksis puudemüüjale 800 k.-sülla eest 5.120.000 marka wälja.

Alles hiljutisel rewideerimisel selgus, et ärimees kõik puud wõlutuse abil kütteainete keskkomiteelt oli wälja wõtnud hinnaga 4500 marka k.-süld.

Riigi kahju selle operatsiooni läbi.

Nagu tähendatud, maksis meriwäe in-

tendant puude-kaupmehele kubikust 6400 marka, kuna õige hind otskohe kütteainete keskkomiteelt ostes 4500 marka oli. Sellega teenis ärimees iga k.-sülla pealt 1900 marka, mis kokku 1.520.000 marka wälja teeb.

Nüüd, aasta pärast, peale operatsiooni, saadab kütteainete keskkomitee merijõudude intendandile arwe, millest selgub, et ärimehe poolt puud weel tasumata, merijõudude juhataja arwel wälja wõetud on. Sellega tüssas ärimees intendant Tamm'e 3.600.000 marga suuruses, wiimase poolt mitteseaduslikult wäljaantud wõlutuse abil.

Nii lühidalt asjakäik.

Mis puutub eriti meriwäe intendandi ja ärimehe wahekorrasse, siis on niipalju kuulda, et nemad omawahel kokku leppinud, mille järele ärimehe warandus — metsas olewad puud arestially on pandud, muidugi intendandi poolt?! Üks on aga kindel, et intendant, saades arwet kütteainete keskkomiteelt, terwest juhtumisest waikis ja oma ülemusele mitte ei teatanud.

Ärimees, kes hiljuti Eestist piirituse koormaga Rootsi on sõitnud, olewat seal kinni wõetud. Asja peensuste arutamine kestab wastawate wõimude poolt edasi

—thal.

„Waba Maa.“

Kuulujutud järele tehtud „Walwest“.

Liiguwad kuulujutud, et kusagil pool „Walwet“ järele tegema tahetawat hakata ehk juba tehtawatgi, nagu wale raha ehk wale dokumenta wabritsetakse.

Kui nendel kuulujuttudel põhja peaks olemas, siis loodame, et Eesti Wabariigi kodanikkudel küll niipalju arusaamist ja tõe tundmist saab leiduma, et nad „puud tema wiljast tunneward“, see on: õige „Walwe“ ja järele tehtu wahel wahet teha oskawad.

„Walwe“ toimetus.

TRÜKIWIIGADE ÖIENDUSED.

„Walwe“ nr. 5 on eksitawad trükiwead sisse jäänud, mida toimetus wabandada palub. Nimelt: lehekülj 7, teisel weerul ülewalt lugedes 30-da rea teine sõna „wastusest“ tuleb lugeda: **wastufusest**. Ja lehk. 8 teisel weerul 30-da rea esimene sõna „hinnaks“ tuleb lugeda **hinnates**.

KIRJAWASTUSED.

„L“ H. suurtükiwäe polk Tartus. Kahjuks ei jatkunud ruumi Teie artiklile selles numbris. Ilmub järgnewas numbris.

Wastutaw toimetaja M.WAARMANN. — Wäljaandja „EESTI WALWE LIIT“.

A.-S. „Ühiselu“ trükk. Tallinnas.